

Loodushariduse õppeprogramm

Mets meie ümber (1.-3. klass, Viljandimaal)

Õppeprogrammi eesmärk on tutvustada kodulähedast metsa meie ümber ning õpetada turvalist ja säästlikku käitumist ning jätkusuutlikku metsahoidu. Oleme selleks valinud talumetsa Viljandimaal, kus tutvume erinevate metsatüüpidega, arutleme metsa eluringi ning säästliku ja jätkusuutliku looduskasutuse üle. Õpilased saavad ise proovida ainetundide korraldamist looduses, tunnetame metsa viie meelega ning mängime maastikumängu. Retk on sobilik ka liikumise erivajadusega õpilastele.

Programmi sihtrühm: 1.-3. klass (vanus 7-10 aastat), eesti õppekeel, osalejaid kuni 25 õpilast, olenevalt grupi suurusest kaasatakse vajadusel täiendav juhendaja.

Programmi kestab 3 tundi. Õppeks sobivad kõik aastaajad. Eelistatud on märtsist oktoobrini, mil ka lehtpuud on kergemini määratavad.

Õppekeskkonnaks on mitmekesine, erinevas vanuses metsala. Maapind on tasane. Õppeprogramm on sobiv ka liikumise erivajadustega õpilastele.

Vajalik varustus: tavapärase aastaajale vastav õuejalats või matkajalats. Soovitatav võileivad ja jook (vesi) kergeks eineks looduses.

Õppeprogrammi eesmärgid

Võimalda õpilastele aktiivset tegevust looduses; kujundada õpilastes teadmine ja oskus turvaliselt ja säästlikult looduses käitumise kohta; anda teadmisi erinevatest metsatüüpidest, metsa eluringist ning kobarste elulaadist; harjutada meeskonnatöö oskusi; näidata kooli õppeainete ja looduse seoseid ning harjutada nende märkamist ja rakendamist.

Seosed riikliku õppekavaga: käitub loodust hoidvalt; oskab sihipäraselt vaadelda, erinevusi ja sarnasusi märgata ning kirjeldada; oskab ohtlikke olukordi vältida ja ohuolukorras abi kutsuda. Ainetundide rakendamisel loodusesse lähtutakse õppekavast (teema täpsustatakse rühma saatva õpetajaga).

Seosed keskkonnateadlikkuse ja säästva arengu teemadega: käsitletakse metsa eluringi ning säästlikku ja jätkusuutliku looduskasutust ning käitumist looduses, arutletakse kliimamuutuste mõju üle Eesti loodusele.

Õppeprogrammi sisu ja metoodika

Õppeprogrammi koostamisel oleme seostatult käsitlenud loodus- kultuuri-, sotsiaalset ja majanduslikku keskkonda ning kujundanud sisult tervikliku teaduspõhise programmi, mis sisaldab eesmärgipäraseid ja programmi eesmärkide saavutamist toetavaid mõtestatud tegevusi. Kasutame mitmekesiseid kaasavaid õppemeetodeid, kohandades tegevused vastavale sihtrühmale. Õppeprogramm koosneb viiest osast ja kokkuvõtvast arutlusest:

- 1. Tutvumine metsaga.** Koguneme lagendikule ja vaatame, mida enda ümber näeme. Arutleme, mis on mets. Räägime ohutust viibimisest ja turvalisusest metsas. Lepime kokku käitumisreeglid õpperetkel. Käime erinevates kasvukohatüüpides (nõmmemets, lodumets ja salumets). Räägime metsa elutsüklist, vaatame erinevas arengujärgus olevaid puid ja metsapõlvkondade vaheldumist. Võrdleme looduslikku ja istutatud metsa. Vaatame sipelgate elu metsas. Saadud teadmiste kinnistamiseks mängime metsamängu.
- 2. Harjutame ainetunde looduses.** Proovime koolis erinevates ainetundides õpitut ühiselt näitlikustada konkreetsete loodusobjektide peal. Esimesed näiteid esitab retkejuht ning seejärel saavad õpilased võimaluse ise väikestes gruppides harjutada erinevaid ainetunde ja neid seejärel kaaslastele tutvustada. Rühma saatva õpetajaga saab eelnevalt kokku leppida täpsemad huviteemad ning õpetaja saab soovi korral ka ise näiteid tuua.

3. **Tunnetame metsa ja metsapaus.** Kasutame oma viit meelt metsa tunnetamiseks. Vaatleme metsa. Kuulame metsa. Kompame puid ja erinevaid objekte väikesel juhendatud rajal. Haistmis- ja maitsemeelt rakendame taimetee nautimisel. Tee valik (nt piparmünt, kibuvits või vaarikas) lepitakse eelnevalt õpetajaga kokku. Sõõgipaus kaasavõetud võileibade ja joogiga.
4. **Maastikumäng.** Jaguneme võistkondadeks ning püüame omandatud teadmisi rakendades ja sobiva kaardi abil leida peidetud aardeid ning vastata küsimustele.
5. **Kokkuvõtte ja tagasiside.** Võtame kokku õppepäeval omandatu. Arutame, mida me sellest edaspidiseks kaasa võiksime võtta. Räägime jätkusuutlikust loodushoiust ja elukeskkonna kaitsmisest.

Õppekeskkond

Talumets Viljandimaal on valitud õpperetke eesmärki silmas pidades ning loob mitmekesised võimalused õpiväljundite saavutamiseks.

Turvalisus. Õppekeskkonna valikul on turvalisus ja ligipääsetavus olnud oluliseks kriteeriumiks. Õpperetkeks kasutatav piirkond (10 ha) on looduses eristatav ning põldudega piiritletud. Õpilased liiguvad koos saatjaga või (4. mooduli korral) gruppides. Retke saatvale õpetajale (ja soovi korral ka õpilastele) antakse selge kaart.

Juhendajad

Õppeprogrammi läbiviija on Eesti Looduskaitse Seltsi, Eesti Keskkonnahariduse Ühingu ja Püsimetsaühistu liige. Juhendaja on 2019. aastal läbinud Luua Metsanduskooli täiendkoolituse kursused matkajuhi ja metsakasvatuse aluste alal, 2020. aastal SA Tartu Keskkonnahariduse Keskuse täiendkoolitused „Mets ja kestliku arengu haridus“ ning „Sood ja kestliku arengu haridus“, samuti Keskkonnahariduse ühingu koolitused „Kliimamuutused tänases infoväljas – alternatiivsed töed ja väärmõisted“ (2020. aastal), „Päev metsas: mis on püsimetsandus ja kuidas seda hariduses tutvustada?“ (2020. aastal) ning „Kuidas haridus ja digi kokku sobivad?“ (2021. aastal). Õppeprogrammi läbiviijal on pikaajaline praktiline looduskaitse ja metsandusalane ning loodusretkede, kursuste, seminaride ja õppepäevade läbiviimise kogemus täiskasvanutele ja õpilastele. Retkejuht tunneb põhjalikult konkreetset õppekeskkonda, kus õppeprogramm läbi viiakse. Suurema õpperühma korral kaasatakse vajadusel ka teine juhendaja.

Õpperühma saatva õpetaja roll: õppekäigu kokkuleppimisel täpsustada õpperühma suurust, vanust ja võimalikke erivajadusi. Õppekäigu ajal eeldame, et õpetaja tagab osalejate võimalikult asjakohase ja distsiplineeritud käitumise, on saatjaks ühele grupile õppeprogrammi 4. moodulis (*Maastikumäng*) ning osaleb omal äranägemisel osalejana kõikides teistes moodulites.

Hindamine ja tagasiside

Eesmärkides kirjeldatud õpiväljundite saavutamist hinnatakse esmaselt retkejuhi poolt jooksvalt iga mooduli lõpus ning ühiselt suuliselt õppeprogrammi lõpus kokkuvõtete ja tagasiside arutelul.

Programmis osalenud õpetajalt küsitakse tagasisidet õppeprogrammi kvaliteedi kohta e-kirjaga kahe nädala jooksul. Õpetajale pakutakse võimalust kohtuda koolis kahe nädala jooksul peale kirjaliku tagasiside andmist, et vajadusel arutada suuliselt üle tagasiside ja parendusettepanekud.

Koostatud: veebruar 2020, täiendatud aprill 2021.

Programmi koostaja:

SelgeSiht loodushariduskeskus

SelgeSiht OÜ

Reg. 14602228

Iva 12 Tallinn 12618

e-post loodusharidus@selgesiht.ee

telefon 5918 9000

<https://selgesiht.ee/loodusharidus/>

Eesti keskkonnahariduse Ühingu keskkonnaharidusliku õppeprogrammi kirjelduse kvaliteeti tõendav märgis „Läbimõeldud programm“, märgis nr 5.